

LUNDS
UNIVERSITET

När agens och ambivalens går hand i hand

En kvalitativ studie om agens och begränsningar för kvinnor som
migrerat till Sverige

Författad av:

Boukje Fokkema

Handledare: Sara Goodman
Genusvetenskapliga Institutionen
Lunds Universitet

Kandidatuppsats, 15 hp
GNVK02

Förord

Detta examensarbete utgör avslutningen för min utbildning i kandidatprogrammet Equality and Diversity Management på Lunds Universitet. Därmed vill jag framföra ett tack till samtliga klasskamrater och lärare som varit en del av denna tiden. Vidare vill jag uppmärksamma att detta examensarbete inte varit möjligt att genomföra utan de sju kvinnor som ställt upp för intervju och låtit mig få ta del av deras liv. För deras medverkan är jag oändligt tacksam. Vill likaså tacka min mamma som hjälpt mig hitta majoriteten av dessa intervjupersoner och tydliggöra att studien inte hade blivit vad den är idag utan hennes hjälp. Slutligen vill jag tacka min handledare – Sara Goodman, vars breda kompetens, engagemang och rådgivning varit av värdefull hjälp under arbetets gång.

Abstract

In Sweden women with an immigrant background are through different policies frequently secluded to care labour. Consequently, a big part of women migrating to Sweden work as an assisting nurse in eldercare. The aim of this study is therefore to further develop an understanding of these women's agency in Sweden, by discovering how agency exists in relation to work, family and spare time. Therefore, this study consists of seven semi-structured interviews conducted with women working as assisting nurses. Furthermore, a constitutive part of this paper is to identify factors that increase and decrease agency. However, this approach highlights an ambivalence, since restrictions and enactment of agency are found within the same context. Therefore, this ambivalence is studied throughout to emphasise the varying ways agency is present in their lives. The result of the study accentuates that women's agency decreases due to structures related to gender, ethnicity and class. Simultaneously, it is also within these limiting contexts that their agency becomes visible. Furthermore, the study displays that women's agency and the ambivalence is complex and individual, where no overarching conclusions can be found. Thus, it highlights the complex and varying contexts women's agency is executed - both inside and outside the workplace.

Key words: Agency, ambivalence, women, migration, eldercare.

Nyckelord: Agens, ambivalens, kvinnor, migration, äldreomsorg.

Innehållsförteckning

Förord

Abstract

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	1
1.1	Bakgrund	1
1.2	Syfte och forskningsfrågor	3
1.3	Disposition.....	3
2.	Tidigare forskning	4
2.1	Utökad och minskad agens för migrerade kvinnor.....	4
2.2	Ambivalensens synliggörande.....	4
3.	Teori	5
3.1	Genus och femininitet	5
3.2	Agens.....	8
3.3	Etnicitet	10
4.	Metod.....	11
4.1	Val av forskningsmetod - En kvalitativ studie med ett abduktivt angreppssätt	11
4.2	Val av intervjumetod – semistrukturerade intervjuer	12
4.3	Intervjuns genomförande.....	12
4.4	Min roll i studien	14
4.5	Etiska principer.....	15
5.	Material	16
5.1	Urval och avgränsningar.....	16
5.2	Presentation av intervjupersonerna.....	17
6	Empiri och analys.....	18
6.1	Den första tiden i Sverige.....	18
6.2	Arbetet som undersköterska	19
6.3	Livet utanför arbetet	21
6.4	Betydelsen av etnicitet.....	28
7.	Avslutande diskussion och slutsatser	29
7.1	En kort presentation av slutsatserna	29
7.2	När agensen utökas och begränsas	30
7.3	När ambivalensen står i centrum	30
7.4	Studiens vidare implikationer- den komplexa och varierande verkligheten	32
7.5	Framtida forskning	32

Litteraturlista

Bilaga 1 - Intervjuguide

1. Inledning

Migration är ingen ny företeelse, utan människor har i flera århundranden sökt efter nya möjligheter eller migrerat i syfte att undvika fattigdom, krig eller andra miljömässiga faktorer (Castles, de Haas & Miller, 2013, s.5). År 2015 betraktades 3,3 % av världens population som internationella migranter. Utav dessa var 52 % män och 48 % kvinnor¹ (IOM, 2018, s.16–17). Huvudparten av dessa kvinnor flyttar från sydliga till nordliga länder för att erhålla en större inkomst samt bättre sociala och ekonomiska förutsättningar, både för sig själva samt sin familj (Zimmerman, Litt & Bose, 2006, s.10). Detta tydliggör en utökad agens², emellertid medför migration till Europa likaså att kvinnorna begränsas till vård-och omsorgsyren, vilket producerar och reproducerar femininitet. Således synliggörs en ambivalens genom att migrationen både utökar samt begränsar kvinnornas agens (Liebers & Kunz, 2018, s.135). Denna studie ämnar därmed att undersöka hur varierande ambivalenser tar sig i uttryck för kvinnor som migrerat till Sverige och som arbetar som undersköterskor inom äldreomsorgen. Detta genom att studera hur agens utökas samt begränsas i skilda vardagsaspekter som omfattar arbete, familjeliv samt fritid.

1.1 Bakgrund

Fram till 1970-talet uppmärksammades genus-aspekter knappt inom migrationsforskning. Varefter kvinnliga migranternas upplevelser studerades för att förstå och förutse manlig migration (Kofman, 2000, s.22–23). Under senare tid har migrationsforskning exkluderat kvinnors agens och inkluderat ett perspektiv där traditionella och stereotypa föreställningar om kvinnor som omvårdande och familje-samt hushållsnära reproducerats (Paiewonsky, 2009, s.6). Vid fall där forskning omfattar kvinnor och agens riskerar de att göra det utifrån ett neoliberalt perspektiv, där kvinnor antingen betraktas som förtryckta individer under strukturell kontroll eller som självständiga individer som inte påverkas av samhällsstrukturer (Madhok, Phillips & Wilson, 2013, s.4–5). Detta har kritiserats av feministisk forskning som menar att kvinnors agens

¹ Dessa siffror bygger på en binär uppdelning mellan könen. Denna studien kommer likaså att utgå från denna binära uppdelning. Samtidigt existerar en medvetenhet om att denna indelning inte är giltig för alla människor.

² Denna studie utgår från det engelska begreppet 'agency' som åsyftar människors fria vilja, frihet, möjligheten att förändra och agera samt kreativitet (Barker, 2007, s.235). Denna definition återfinns likaså inom genusvetenskapen. Emellertid existerar ingen svensk översättning av begreppet med samma innebörd, således brukas ordet 'agens' utifrån den engelska definitionen.

påverkas av strukturer i förhållande till kön, klass, etnicitet och sexualitet (Madhok et al, 2013, s.2). Det är således av vikt att i denna studien utöka denna kunskapen genom att ur en intersektionell synvinkel tydliggöra hur kön, etnicitet samt klass³ influerar varandra och påverkar vilka förutsättningar och möjligheter kvinnorna har i sin vardag. (Mulinari & Selberg, 2011, s.8–9). Ett perspektiv som endast inkluderar strukturer riskerar emellertid att bortse från kvinnors agens och möjlighet att påverka sin livssituation. Samtidigt har feministisk forskning uppmärksammat kvinnors agens genom de skilda vis motstånd utövas mot strukturerna (Gustafsson-Larsson et al, 2007, s.49; Fraser, 1992, s.61). Däremot riskerar detta synsätt att synonymisera agens med att problematisera, göra motstånd eller omstörta de strukturer som existerar (Madhok et al, 2013, s.6). Följaktligen är det av betydelse att ett perspektiv som omfattar både agens samt strukturer inkluderas för att synliggöra de varierande kontexter där agens både utökas samt begränsas (Madhok et al, 2013, s.7–8). Detta är i synnerhet lämpligt eftersom en stor del av kvinnor utifrån strukturer i relation till kön och etnicitet begränsas till vård-och omsorgsyren, samtidigt som arbetet på skilda vis både utökar samt begränsar deras agens (Platzer, 2010, s.168; Liebers & Kunz 2018, s.135). Kvinnornas begränsning till vård- och omsorgsarbete beror på en feminisering av arbete inom Europa där behov av manlig arbetskraft inom fabrik och byggarbete har minskat, medan efterfrågan på kvinnligt omvårdande arbetskraft har ökat (Castles et al, 2013, s.257). I Sverige återfinns likaså denna trend, genom att migrationslagar förändras i relation till efterfrågan på arbete inom vården där migranter fyller igen det glapp som existerar. Följaktligen får majoriteten av kvinnor som migrerat till Sverige arbete inom vårdsektorn (Platzer, 2010, s.168). Detta genererar få valmöjligheter för kvinnor som migrerar till Sverige gällande arbete. Där i synnerhet rasistiska diskurser samt institutionella tillämpningar medför att rasifierade individer exploateras och begränsas till lågstatusyrken (Mulinari & Neergaard, 2017, s.92).

Denna studie utgår således ifrån begreppet agens som åsyftar människors frihet, fria vilja, möjligheter att agera samt kreativitet. Detta i kombination med att skilda strukturer påverkar denna agens, vilket innebär att agens inte kan existera utan begränsningar, utan båda perspektiv samverkar samt påverkar varandra och existerar därmed inte genom den andras frånvaro. Detta synliggör en ambivalens, som ämnas att studeras hos kvinnor med migrantbakgrund som arbetar som undersköterskor inom äldreomsorgen. Detta för att undersöka hur agens tar och har tagit sig i uttryck i skilda aspekter av deras vardag. Samtidigt ämnas inte att skapa

³ Det existerar en medvetenhet att 'sexualitet' vanligtvis återfinns inom intersektionella analyser, emellertid inkluderar denna studien inte denna kategori.

generaliserbara slutsatser om hur migrerade kvinnors situation ser ut i Sverige, istället eftersträvas att öka kunskapen om hur skilda ambivalenser tar sig i uttryck i sju kvinnors liv.

1.2 Syfte och forskningsfrågor

För att utöka kunskapen om hur kvinnors agens påverkas åsyftas att studera hur deras liv omfattar både agens samt begränsningar. Detta tydliggör emellertid en ambivalens, därmed ämnas att undersöka hur denna ambivalens tar sig i uttryck i skilda kontexter av kvinnornas liv. För att erhålla en omfattande verklighetsbild undersöks aspekter som omfattar deras arbete som undersköterskor inom äldreomsorgen, familjeliv samt fritid. Följande frågeställningar avses att besvaras:

- Hur utökas samt begränsas migrerade kvinnors agens i förhållande till deras arbete, fritid och familjeliv?
- Hur återfinns ambivalensen mellan utökad och begränsad agens inom de skilda vardagskontexterna av kvinnornas liv?

1.3 Disposition

Med avsikt att underlätta läsningen klargörs här uppsatsens upplägg, där samtliga nästkommande kapitel kommer att presenteras kort. Det första kapitlet omfattar tidigare forskning i relation till kvinnor, migration och agens samt de ambivalenser som återfunnits inom forskningsområdet. Det andra kapitlet centrerar kring teorin, som är uppdelad i tre delar. Den första innefattar genusaspekter, det andra centrerar kring skilda synvinklar av agens och den tredje fokuserar på etnicitet. Det tredje kapitlet omfattar studiens kvalitativa metod med fokus på hur undersökningen genomförts utifrån semistrukturerade intervjuer och etik. Det fjärde kapitlet presenterar det material som samlats in. Det femte kapitlet omfattar analysen, där empirin möter teorin kontinuerligt utifrån skilda teman. Det slutliga kapitlet, det sjätte, innefattar avslutande diskussion samt slutsatser där studiens huvudresultat, implikationer samt vidare forskning presenteras.

2. Tidigare forskning

Nedan presenteras tidigare forskning rörande agens som innefattar kvinnor, migration och arbete inom vård-och omsorg. Först presenteras hur agensen utökas genom arbete och fritid samt de begränsningar som förekommer. Därefter redogörs studier som uppmärksammar den ambivalens som existerar mellan utökad och minskad agens inom skilda kontexter.

2.1 Utökad och minskad agens för migrerade kvinnor

Tidigare forskning som berör kvinnor, migration och agens har utförts av Buechler (2018, s.154) i Brasilien som tydliggör att migration och arbete utanför hemmet och en egen ekonomi har förbättrat kvinnors situation. Detta är inte bara gynnsamt för kvinnornas agens, utan har även gynnat familjen genom ökad ekonomisk trygghet (ibid). Emellertid existerar fortfarande exploatering samt könsdiskriminering på arbetsmarknaden, vilket begränsar kvinnorna (Buechler, 2018, s.152). En studie av Amrith (2018, s.76) tydliggör migrerade kvinnors berättelser i Singapore samt Barcelona utifrån jobb inom hushålls-och omsorgsarbete i relation till agens. Där studien klargör hur det i Singapore råder tuffa arbetsförhållanden för migrantkvinnor, där de bor med sina arbetsgivare och nedvärderas till hembiträden vilket synliggör en ojämlikhet (Amrith, 2018, s.68). Samtidigt medför migrationen att de utanför arbetstid kan genomföra kurser, tävlingar eller befinna sig i andra sociala sammanhang som skapar både självförtroende samt utökade möjligheter inför framtiden (Amrith, 2018, s.75–76). För kvinnor i Barcelona återfinns liknande aspekter som utvecklats ytterligare genom att arbetet endast är en liten del. Istället är avseenden som volontärarbete, eventanordning för andra migranter samt gräsrots politik en större och viktigare del av deras liv (Amrith, 2018, s.77–78). Dessa studier tydliggör således hur agens både utökas samt begränsas genom migration. Aspekter av dessa studier kommer att brukas i analysen i förhållande till vad kvinnorna upplever i Sverige.

2.2 Ambivalensens synliggörande

Vidare påverkas agens inte bara av arbete och egna förutsättningar, utan likaså av sociala strukturer (Barker, 2008, s.235). Detta tydliggörs i en studie av Gonzáles Ramos & Torrado Martín-Palomino (2015, s.9) som har studerat migrerade högutbildade kvinnor och agens. Denna studie uppmärksammar bland annat att förväntningar och krav från partner samt barn resulterar i att kvinnorna ändrar beslut samt tankesätt, vilket påverkar deras agens. Samtidigt

influeras detta likaså av den sociala klass samt arbetsposition som kvinnorna besitter, vilket inverkar på kvinnornas möjligheter att hantera sitt moderskap (ibid). Vidare begränsas deras agens av patriarkala strukturer, familjeformation och arbetsmarknad, vilket tydliggör kontextens betydelse. Studien förtydligar likaså att migration utökar deras agens samtidigt som svårigheter att få jobb och bygga nätverk leder till att dem begränsas till traditionella feminina egenskaper (González Ramos & Torrado Martín-Palomino, 2015, s.8). Således existerar en ambivalens där migration både medför agens bortom patriarkala strukturer samtidigt som femininitet produceras och reproduceras. Denna ambivalens återfinns i flertalet studier. En studie utförd av Liebers & Kunz (2018, s.135) omfattar migrerade kvinnor, migration och deras identitet. Här tydliggörs att arbete inom vården för kvinnor som migrerat till Spanien medför utökad ekonomiskt oberoende och att de i privatlivet kunde utmana patriarkala strukturer vilket genererade utökad agens. Emellertid innebär arbetet inom vårdsektorn att feminina egenskaper produceras och reproduceras. Således identifierar sig kvinnorna som mer självständiga samtidigt som arbetet producerar och reproducera den femininitet som de ämnat att lämna bakom sig genom migration (ibid). Således tydliggör dessa studier en ambivalens genom att kvinnors agens och deras inkomst påverkas positivt genom migration samtidigt som de producerar och reproducera skilda former av femininitet som riskerar att begränsa dem. Därmed ämnas att undersöka hur detta återfinns för kvinnor med migrationsbakgrund i Sverige.

3. Teori

Teorikapitlet centrerar kring tre delar. Den första fokuserar utifrån Connell & Pearse (2015) på genus och femininitet samt utifrån Selberg (2011) på dess reproduktion inom vård-och omsorgsyren. Det andra omfattar agens där skilda definitioner, strukturers betydelse samt Giddens (1984) 'Structuration Theory' beskrivs. Dessa två delar sammankopplas sedan i analysen. Det slutliga centrerar kring etnicitet där bland annat Ackers (2011) ojämlikhetssystem klagörs för att i analysen synliggöra dess betydelse för kvinnornas agens.

3.1 Genus och femininitet

Kommande delkapitel förklarar begreppet genus med hjälp av Connell och Pearse (2015) som likaså klagör hur femininitet konstrueras i samhället och vilka effekter detta har i och utanför arbetet. Därefter presenteras reproduktion av arbete inom vård-och omsorgsyren utifrån Selberg (2011), där vård och service står i fokus.

3.1.1 Genus, könskategorier och sociala strukturer

I vardagen sker det en förgivettagen distinktion mellan kvinnor och män, där skilda aktiviteter, beteenden och utseenden skapar skillnader mellan de två grupperna. Detta är emellertid inget biologiskt, utan påverkas av sociala processer som genomsyrar hela samhället. Samtidigt är det inte bara sociala processer som har en inverkan, utan individer konstruerar sig själva som feminina eller maskulina vilket påverkar beteenden i vardagen. I vilken utsträckning detta sker varierar från en individ till en annan genom att kvinnor antar maskulina personlighetsdrag och män antar feminina (Connell & Pearse, 2015, s.18–20). Denna sociala konstruktion av skillnader i relationen mellan manligt och kvinnligt associeras vanligtvis till begreppet genus (Connell & Pearse, 2015, s.25). I denna studien används istället begreppen femininitet och maskulinitet för att uppmärksamma och beskriva den skiktning som existerar mellan könskategorierna.

Ytterligare sociala strukturer som påverkar genus är makt, arbete, identitet samt sexualitet. Detta är mångdimensionellt och påverkar således inte individer var för sig utan samtliga strukturer påverkar samtidigt och kontinuerligt. Vidare är genus likaså föränderligt över tid, kulturer och platser, där skapandet av nya situationer och strukturer är av betydelse (Connell & Pearse, 2015, s.27). Vad som uppfattas som maskulint eller feminint är således inget förutbestämt tillstånd utan konstrueras olika utifrån platser, processer och strukturer (Connell & Pearse, 2015, s.19). Simone de Beauvoir (2008) är en kvinna som har uppmärksammat detta, där hon i sin feministiska skrift 'Det andra könet' skriver *man föds inte till kvinna, man blir det* (de Beauvoir, 2008, s.325). Likaledes fördelningen av arbete påverkas av denna distinktion mellan feminint och maskulint, vilket gör att kvinnor främst ansvarar för hushållsarbetet i hemmet medan männen utför det inkomstgivande arbetet utanför hushållet. Kvinnornas ansvar för hushållsarbete omfattar bland annat matlagning, städning och barnomvårdnad, vilket härstammar ur den kulturella definitionen av kvinnor som kärleksfulla, omvårdande, självupppoffrande samt goda mödrar (Connell & Pearse, 2015, s.15). Detta har likaså influerat arbetsmarknaden, där uppdelningen varierar mellan män och kvinnor. För kvinnor medför detta att de vanligtvis hamnar i den lägre delen av hierarkin, genom arbeten inom service förslagsvis på kontor, callcenter och städarbete. Likaså att kvinnors betraktas som omvårdande har lett till att arbete inom vård och omsorg är vanligt förekommande, där lägre lön samt en påverkan på social status blir som följd (Connell & Pearse, 2015, s.15; McDowell, 2013, s.16). För kvinnor

som migrerat är verkligheten inte annorlunda, utan det är framförallt kvinnor med utländsk bakgrund som hamnar inom vård-och omsorgssektorn (Platzer, 2010, s.160).

3.1.2 Arbete inom vård-och omsorg och dess reproduktiva uppgifter

En grundläggande distinktion som skett mellan arbetstyper är den mellan reproduktivt och produktivt arbete. Ur ett historiskt perspektiv har det produktiva arbetet varit mansdominerat medan det reproduktiva dominerats av kvinnor. Inom vården återfinns både produktiva och reproduktiva arbetsuppgifter som delas upp i tre delar. Det produktiva omfattar medicinsk behandling, medan omsorg och service anses vara reproduktivt (Selberg, 2011, s.61). Vidare uppmärksammar genusforskaren Dorothy E. Roberts (1997, s.1) att hushållsarbete delas in i två delar: det servande och det spirituella. Det servande arbetet nedvärderas, på grund av det inte kräver någon moral eller intellektuell förmåga, i kombination med dess tunga arbetsuppgifter. Det spirituella är istället högt värderat och en grundpunkt för att hushållet ska fungera på rätt vis och kopplas likaledes till moralisk fördelaktig barnuppfostran. Denna distinktion uppmärksammar ojämlikheten gällande hushållsarbete för kvinnor. Där kvinnor från arbetarklassen eller med minoritets-eller utländskbakgrund associeras till det servande arbetet, och vita kvinnor med en privilegierad bakgrund förknippas med det spirituella (ibid). Enligt Selberg (2011, s.62) kan detta synsätt likaså appliceras inom den reproduktiva uppdelningen inom vård-och omsorgsyrsken. Här representerar service det servande arbetet och vård associeras med det spirituella. Således kan service aspekten av arbetet sammankopplas med kvinnor med utländsk bakgrund (ibid). Det vårdande arbetet omfattar aspekter som associeras till överordning, som bygger på egna initiativ och utförs aktivt. Service är istället underordnat och sker utifrån andras initiativ eller önskemål. Detta omfattar arbetsuppgifter som är tunga, okvalificerade och osynliggjorda (Selberg, 2011, s.63). Samtidigt som reproduktiva uppgifter utförs på arbetet återfinns dessa likaså i hemmet, där kvinnorna bär ett ansvar för hushållsarbete samt familjeåtaganden (Anderson, 2000, s.46). Oavsett feminint arbete i eller utanför hemmet härstammar detta i strukturer som styr kvinnors liv samt valmöjligheter. Emellertid riskerar detta perspektiv att belysa kvinnor som passiva offer under ett strukturellt förtryck. Således är det av vikt att kvinnornas egna agens uppmärksammas i relation till strukturerna (Kofman, 2000, s.25).

3.2 Agens

Nedan presenteras agens utifrån skilda definitioner samt betydelse av begränsningar. Detta utvecklas sedan vidare utifrån Giddens (1984) 'Structuration Theory' som uppmärksammar agens i förhållande till sociala och-fysiska kontexter, sociala strukturer samt reproduktivt agerande.

3.2.1 Agens och begränsningar

Människors agens existerar inom förhållanden där sociala krafter bortom oss själva har en betydande inverkan på individers fria vilja, frihet, agerande samt kreativitet (Barker, 2007, s.237). Emellertid existerar likaså andra synsätt på agens, där förslagsvis neoliberalism betraktar människor som ägare av sina egna färdigheter och egenskaper, där individers agens anses avgöras utifrån självständiga beslut (Gershon, 2011, ss.539–540). Detta är ett synsätt som länge har präglat forskningen om agens där kvinnor framställs som antingen passiva individer som lever under förtryck, eller som självständiga samt individualistiska genom ekonomiskt framgångsrika strategier, vilket inte inkluderar strukturer (Madhok et al, 2013, s.4–5). Emellertid utgår denna studie ifrån att förhållanden och strukturer runtomkring har en inverkan på människors agens, där vissa miljöer och omgivningar förstärker och andra försvagar. Således är agens och förtryck sammanflätat, där de påverkar varandra kontinuerligt och simultant. Förtryckets betydelse för agens uppmärksammar likaså feministisk forskning, som sammankopplar det med patriarkala strukturer (Madhok et al, 2013, s.3; Gonzáles Ramos & Torrado Martín-Palomino, 2015, s.2). Emellertid riskerar ett synsätt som endast inkluderar effekterna av strukturer att bortse från kvinnornas egna agens och valmöjligheter att stå upp för sig själva. Förslagsvis har feministisk teori likaså uppmärksammat hur kvinnor motsätter sig den manliga dominansen på skilda vis, vilket tyder på en kvinnlig agens (Kofman, 2000, s.25; Gustafsson-Larsson et al, 2007, s.49). Detta redogör Fraser (1992, s.61) för och menar att kvinnor brukar de patriarkala strukturerna som en språngbräda för deras egen utveckling samt agens. Detta tydliggör att strukturerna inte endast begränsar, utan kan likaså medföra möjligheter (ibid).

3.2.2 Agens och produktion samt reproduktion

I Giddens (1984) bok 'The Constitution of Society', där 'Structuration Theory' har myntats uppmärksammas relationen mellan det sociala samt agens. Giddens (1984, s.5) teori menar att agens influeras av sociala och fysiska kontexter runtomkring. Detta innebär emellertid inte att agens endast konstrueras utifrån det sociala, utan påverkas likaså av produktionen och reproduktionen av människors agerande. Således utgör människors aktiviteter grunden för att producera och reproducera de sociala strukturer som individer befinner sig inom (Giddens, 1984, s.2). Således kommer samhällets förväntningar och agerande som är relaterade till genus att reproducera dess innebörd och påverka kvinnor och mäns agens (Barker, 2007, s.234). Vidare uppmärksammar Giddens (1984, s.189) att människors agens påverkas av självständiga och medvetna resonemang och tankar. Samtidigt som dessa medvetna val utförs reproduceras sociala strukturer, som förslagsvis omfattar genus, etnicitet och klass (Giddens, 1984, s.189; Barker, 2007, s.234). Detta resonemang återfinns inom studier om kvinnor, migration och agens genom att kvinnor gör ett aktivt och medvetet beslut att migrera, varefter de hamnar inom vård- och omsorgsyrken där uppgifterna reproducerar stereotypiskt feminina egenskaper (Liebers & Kunz, 2018, s.135). Giddens 'Structuration Theory' har däremot kritiserats av Bertilsson (1984, 348–349) som menar att Giddens (1984) teori och dess definition av agens är inkonsekvent och att en verklig definition således inte framkommer. Vidare menas att den definition av agens som omfattar påverkan av skilda strukturer innehåller förtryckande och exploaterande faktorer (ibid). Emellertid betraktas teorins delar som innefattar produktion och reproduktion vara av betydelse för denna studien och kommer därmed att inkluderas i relation till agens och begränsningar.

Inom de kontexter där agens samt begränsningar existerar återfinns ambivalenser på skilda vis. Detta uppmärksammar Saba Mahmood (2005, s.15) där agens återfinns genom att normer utmanas samtidigt som de upprätthålls och därmed produceras och reproduceras. Detta medför att agens är kontextuellt, där specifika historiska och kulturella sammanhang har skild påverkan på människors agens. Således är agens inte ett förutbestämt ting, utan faktorer som ur ett progressivt perspektiv kan betraktas som begränsande kan ur ett perspektiv, där förtryckande diskurser samt strukturer är vanligt förekommande, istället betraktas som agensfyllda (ibid).

3.3 Etnicitet

Nedan presenteras vad etnicitet har för betydelse och vad detta har för inverkan på arbetsmarknaden. Därutöver presenteras Ackers (2011) ojämlikhetssystem som synliggör hur kön, etnicitet samt klass påverkar möjligheter på arbetsplatsen.

3.3.1 Etnicitetens betydelse i och utanför arbetet

Det är inte endast sociala strukturer i relation till kön och genus som påverkar agens, utan likaså strukturer i förhållande till etnicitet utövar inflytande (Madhok et al, 2013, s.2). I Sverige medför detta att människors etnicitet avgör vilka förutsättningar samt villkor individer besitter. Där aspekter som kultur, seder och traditioner betraktas ha en inverkan på människors etniska tillhörighet, och därmed också på deras möjligheter samt hur de uppfattas av andra (Sernhede, 2010, s.75). På arbetsmarknaden i Sverige medför detta en hierarki där kvinnor med migrantbakgrund hamnar inom vård-och omsorgsyren och erhåller frekvent lägre lön och sämre arbetsförhållanden i förhållande till kvinnor med europeisk bakgrund (Anderson, 2000, s.152; Gavanoas, 2011, s.104). Detta innebär att den vite européen framställs som normen och den utgångspunkt som skillnader mäts mot, vilket medför att individer som inte passar in i denna mall betraktas som 'de andra' (Sernhede, 2010, s.82). Dessutom tydliggör Ackers (2011, s.39) ojämlikhetssystem hur etnicitet⁴, klass och kön har en inverkan på individens möjlighet att influera bland annat beslut, arbetsförhållanden, lön, resultatet samt befordringar på arbetsplatsen. Detta ojämlikhetssystem klargör hur makt fördelas inom organisationer där organisationens hierarkier avgör vem som erhåller mest makt att influera. Emellertid påverkas detta likaså av individens kön, klass och etnicitet, där i synnerhet män med vitt privilegium erhåller det största inflytandet. Således kommer kvinnor med utländsk bakgrund frekvent möta hinder samt motstånd när de ämnar att utöva inflytande över bland annat beslut, arbetsförhållanden eller befordringar (Acker, 2011, ss.51,52). Detta innebär att vita arbetsgivare fungerar som 'gatekeepers', en så kallad grindvakt, där de erhåller makten att influera vem som anställs och vilka möjligheter de erhåller på arbetet (Anderson, 2000, s.153). Begreppet etnicitet medför likaså att människor kategoriseras in i skilda grupper, där en sluten enhet riskerar att stöta bort den andra (Sernhede, 2010, s.89). Inom äldreomsorgen resulterar detta i att vissa

⁴ Acker (2011) utgår i sin studie från begreppet 'ras', där inte människor avses utan istället att uppmärksamma de skiktningar i samhället som sker utifrån rasistiska föreställningar. Emellertid används etnicitet istället för 'ras' i denna studie för att synliggöra detta. Samtidigt existerar en medvetenhet att människors etnicitet inte nödvändigtvis medför att rasism upplevs (Mulinari & Selberg, 2011, s.9).

vårdtagare föredrar personer med vissa etniska bakgrunder framför andra (Gavanas, 2011, s.105).

4. Metod

I detta kapitel presenteras den metodologi som brukats i undersökningen. Först presenteras forskningsmetoden som är av kvalitativ art samt det abduktiva angreppssättet. Varefter valet och implementeringen av semistrukturerade intervjuer, hur intervjuerna genomförts och min roll i studien presenteras. Slutligen redogörs de etiska principer som studien innefattat.

4.1 Val av forskningsmetod - En kvalitativ studie med ett abduktivt angreppssätt

Denna undersökning är av kvalitativ art, vilket innebär att fokus ligger på ord och inte siffror, i jämförelse med kvantitativ forskning (Bryman, 2011, s.340). Denna forskningsmetod har valts ut eftersom kvinnornas sociala värld ämnas att undersökas, i kombination med en förståelse för deras syn på agens (Bryman, 2011, s.361–362). Således blir det av vikt att erhålla kunskap om kvinnornas agens i förhållande till deras beteenden, värderingar, åsikter samt dess förändring över tid (Bryman, 2011, s.372). I synnerhet kvinnornas egna berättelser som framförs i intervjuerna uppmärksammar studiens kvalitativa del och ligger till grund för analysen (Rennstam & Westerfors, 2016, s.58). Ett kvalitativt förhållningssätt betraktas likaså som fördelaktigt eftersom det medför möjligheten att begränsa fokuset till migrerade kvinnor som arbetar som undersköterskor och vad detta får för inverkan på deras agens (Bryman, 2011, s.372).

Inom feministiska studier anses kvalitativ forskning vara förmånlig eftersom kvinnors röster blir hörda, där deras mening, syfte samt perspektiv inkluderas. Vidare ligger fokuset på ett tagande samt givande, vilket minskar exploateringen i kombination med att kvinnorna inte objektifieras under den kvantitativa forskningens tekniska tillvägagångssätt (Bryman, 2011, s.375). Likaså inom migrationsforskning som omfattar feministiska teorier betraktas kvalitativforskning vara gynnsam, genom dess inkludering av migrantkvinnors erfarenheter och varierande berättelser. Det kvalitativa synsättet inkluderar likaså de mångfaldiga orsakerna till migration, de skilda strategierna som brukas samt ett förhållningssätt som inkluderar förändringen över tid och rum (Kofman, 2000, s.14). Dessutom är den kvalitativa metoden som

innefattar kvinnor likaså betydelsefull eftersom tidigare migrationsforskning vanligtvis endast inkluderat männens perspektiv (Kofman, 2000, s.13).

Ett vanligt förekommande angreppssätt inom kvalitativ forskning är det induktiva, som innebär att resultaten som erhållits i intervjuerna genererar teori. Likaså det deduktiva förekommer, där teori genererar resultat (Bryman, 2011, s.28–29). Båda dessa sätt inkluderas i denna studie, där det sker en växling mellan det teoretiska samt empiriska, genom att teorin återkopplas till empirin kontinuerligt. Således är studien abduktiv, genom dess kombination av induktion samt deduktion (Alvehus, 2013, s.109).

4.2 Val av intervjumetod – semistrukturerade intervjuer

En vanligt förekommande intervjustil inom kvalitativ forskning är semistrukturerade intervjuer (Alvehus, 2018, s.83). I denna studien återfinns ett tydligt fokus på migrerade kvinnors utökade och begränsade agens samt deras erfarenheter, berättelser och tolkningar. Således betraktas en semistrukturerad intervju fördelaktig genom dess flexibilitet (Bryman, 2011, ss.415, 416). Denna flexibilitet framkommer genom att frågorna är allmänt strukturerade och uppföljningsfrågor är vanligt förekommande. Således är det möjligt för intervjupersonen att själv bestämma i vilken riktning intervjun ska gå, samtidigt som frågorna inte behöver vara i en bestämd ordning (Bryman, 2011, s.206). Ytterligare möjligheter som semistrukturerade intervjuer medför är att kvinnornas egna tolkningar samt berättelser framförs, och därmed deras förståelse samt förklaring av skilda mönster, händelser och beteenden i relation till agens (Bryman, 2011, s.415). Emellertid riskerar frågorna att misstolkas och att respondenterna inte svarar på det som avses (Bryman, 2011, ss.244, 245). För att undvika detta eftersträvades att styra in respondenterna på rätt spår vid fall av irrelevans.

4.3 Intervjuns genomförande

Den första kontakten med intervjupersonerna har skett på flertalet skilda vis. I vissa av fallen har chefer för äldreboenden kontaktats via mail, där information om undersökningen har presenterats. Detta medför emellertid att cheferna har fungerat som en mellanhand mellan mig och intervjupersonerna och har således besittit makt att avgöra om informationen ska distribueras till undersköterskorna. Detta kan ha påverkat antalet respondenter som studien resulterat i. Samtidigt betraktades detta som en metod där en snabbt kunde få tag på flera olika äldreboenden, med potentiella intervjupersoner. Efter den första kommunikationen med

cheferna, förutsatt att de visat intresse, skickades informationen vidare till intervjupersonerna via mail, varefter potentiella intervjupersoner som var intresserade angav detta. Ytterligare ett sätt som intervjupersonerna kontaktats på är genom en familjemedlem som kontaktat sina kollegor, samt en bekant som tidigare arbetat inom äldreomsorgen som kontaktat före detta kollegor. Dessa personer erhöll information om studien som sedan försetts till de potentiella intervjupersonerna, varefter de vid visat intresse erhöll ytterligare information om studien. Vid samtlig initial kontakt framfördes vad studien ämnade att undersöka samt skilda etiska principer som presenteras i delkapitel 5.6. När detta genomförts, och intervjupersonerna angav sitt samtycke, bestämdes intervjudatum och tid.

Materialinsamlingen genomfördes vid flertalet olika tillfällen, där sammanlagt sju kvinnor intervjuades. Kvinnorna som deltog i undersökningen anlände till Sverige under 1990-talet fram till 2010-talet. Tiden sedan migrationen skedde ansågs inte ha någon betydelse. Emellertid medför att beskrivningarna och uppfattningarna av situationen kan ha ändrats under tidens förlopp. Intervjuerna varierade i längd, där den kortaste var 42 minuter och den längsta 82 minuter och utfördes på skilda platser i två olika kommuner. Vissa av intervjuerna genomfördes på deras arbetsplats, vilket kan ha medfört att deras svar har påverkats utifrån rädsla att andra lyssnade eller att tankarna inte kunde separeras från arbetsplatsen (Widerberg, 2002, s.93). Emellertid ansågs detta tillvägagångssätt vara det som underlättade mest för intervjupersonerna, eftersom det utfördes på en plats de kände till väl. Andra intervjuer genomfördes istället på ett café, vilket var en neutral plats för båda parter. Däremot medförde platsen att människor och ljud befann sig i omlopp, vilket kan ha påverkat svar samt uppmärksamhet. En av intervjuerna utfördes hemma hos en av respondenterna, vilket upplevdes skapa en avslappnad och bekväm stämning. Den sista intervjun genomfördes via telefon eftersom intervjupersonen befann sig i en stad utanför Skåne. Således kunde kostsamma och tidskrävande resor undvikas för båda parter. Emellertid medförde telefonintervjun att vi inte kunde se varandras ansiktsuttryck och kroppsspråk, vilket kan ha försvårat relationsskapandet (Bryman, 2011, s.432–433).

Vid intervjutillfället tillfrågades intervjupersonerna om inspelning av intervjun, där samtliga deltagare accepterade. Samtalet spelades in för att efter dess avslut både kunna veta vad respondenterna sagt samt hur de sagt det. Risken med inspelning är emellertid att intervjupersonen känner sig obekvämt, blir självmedveten eller upplever oro över att informationen kommer att finnas kvar även efter intervjuns slut (Bryman, 2011, s.428). För att generera en känsla av kontroll för respondenterna presenterades att intervjun skulle

transkriberas och att möjlighet existerade att erhålla färdig transkribering. Endast två av de sju kvinnorna önskade detta, vilket uppfylldes genom att den skickades via mail.

Under intervjun brukades en intervjuguide med fyra specifika teman, som brukades vid samtliga intervjuer. Intervjufrågorna utgick från begreppet ”självständighet” istället för agens för att intervjupersonerna ska förstå vad som åsyftas. De fyra teman som omfattades benämndes allmänt, arbete, familj och privatliv samt fritid och samhälle (Se Bilaga 1). Vidare fördes anteckningar som en säkerhetsåtgärd under intervjuens gång (Widerberg, 2002, s.93). Detta kan medföra att intervjuaren blir distraherad, emellertid upplevdes att anteckningarna fungerade som en grund för att ställa följdfrågor (Bryman, 2011, s.428). Efter intervjuens slut genomfördes ett sammandrag av det som sagts, vilket fungerat som betydelsefulla minnesstolpar (Widerberg, 2002, s.94). Samtliga intervjuer transkriberades eftersom respondenternas ord och uttryck således kan bibehållas. Detta möjliggör likaså att skilda teman blir lättare att identifiera och sedan analysera (Bryman, 2011, s.429–430). Initialt transkriberades varje intervju ordagrant, varefter viss text har skrivits om för att bli mer läs-och citatvänliga.

Efter slutförd transkribering lästes texterna noga igenom flertalet gånger, varpå kommentarer placerades kontinuerligt utifrån aspekter som initialt verkade intressanta för studien. Varpå kodningen begränsade materialet ytterligare utifrån de teman som omfattade utökning samt begränsning av agens. Därefter förflyttades fokus till att lokalisera ambivalenser mellan de faktorer som utökades samt begränsade kvinnornas agens (Svensson, 2011, s.198). I denna undersökning medför de semistrukturerade frågorna likaså att en narrativ aspekt inkluderas, där det är kvinnornas berättelser som eftersträvades (Dahlin-Ivanoff, 2011, s.76). Dessa utgjorde en viktig del av analysen och placerades i förhållande till forskningsfrågorna (Boréus, 2011, s.144). Slutligen kombinerades de skilda koderna med teorin för att kunna brukas i analysen (Svensson, 2011, s.198).

4.4 Min roll i studien

Med min egen bakgrund som migrant till Sverige skapades snabbt en gemensam grund med kvinnorna. Detta upplevs ha förbättrat vår relation samtidigt som detta genererade en känsla av vi och dem, där ett antal av kvinnorna vid tillfällena dispositionerade sig själv och mig från svenskar genom att använda uttryck som ’dem svenskarna’. Samtidigt existerar likaså en medvetenhet om min egen position som vit kvinna, vilket kan ha påverkat intervjupersonernas svar gällande inkluderandet av aspekter som rasism. Vidare har min mamma varit en av de

personer som tagit kontakt med fem av intervjupersonerna, eftersom hon är en av deras kollegor. Detta medför att hon känner majoriteten av respondenterna, vilket kan medföra att intervjupersonerna anpassat sina svar utefter vetskapen att vi samtliga har en gemensam relation. Emellertid upplevs det att de respondenter som hade min familjemedlem som kollega istället betraktade detta som en gemensam grund, vilket ansågs underlätta relationskapandet. Att de inte anpassade sina svar utefter detta går däremot inte att veta med säkerhet.

4.5 Etiska principer

I en samhällsvetenskaplig undersökning är det av vikt att forskaren är medveten om de etiska principer som gäller (Bryman, 2011, s.130). I Sverige återfinns i huvudsak fyra etiska principer som ska följas när en undersökning ska genomföras (Bryman, 2011, s.131–132). Nedan presenteras dessa fyra och dess inkorporering i studien.

4.5.1 Informationskravet och samtyckeskravet

En av dessa principer är informationskravet, där förmodade deltagare i undersökningen ska erhålla information i en så stor utsträckning som möjligt. Detta genomfördes vid första kontakten via mail samt vid begynnelsen av intervjutillfället genom ett informationsblad där studiens bakgrund, syfte, vilka villkor som gällde samt deras roll i studien presenterades. Vid intervjutillfället tillfrågades samtycke i enlighet med samtyckeskravet, genom att intervjupersonerna fick skriva på ett formulär (Vetenskapsrådet, 2002, s.9, Bryman, 2011, s.135). Vid både första kontakten samt intervjun presenterades, enligt informationskravet, vilket universitet undersökningen tillhör, att deltagandet är frivilligt och att personen utan någon specifik anledning kan avbryta sin medverkan när som helst. Detta utvecklades vidare enligt samtyckeskravet som klargjorde att intervjupersonen själv avgör på vilka villkor samt hur länge deltagandet ska pågå, i kombination med att ett avbrytande av deltagande inte kommer att medföra negativa konsekvenser. Skulle en intervjuperson bestämma sig för att de inte vill delta i undersökningen efter intervjun, kommer deras önskan att tillmötesgåas (Vetenskapsrådet, 2002, s.10). Därutöver redogjordes vid intervjuns start att respondenterna inte behöver svara på frågor om de inte önskar (Bryman, 2011, s.137).

4.5.2 Konfidentialitetskravet och nyttjandekravet

En betydelsefull del i undersökningen är att informera intervjupersonerna om att deras deltagande kommer att vara anonymt och att de därmed kommer att tilldelas fiktiva namn. Detta

framfördes både i mailet som skickades ut samt vid intervjutillfället. Vidare medför detta aspekter som att uppgifter om individerna som går att identifiera för utomstående ska lagras, antecknas samt avrapporteras på ett vis så att de inte kan identifieras. Detta medför att det i praktiken ska vara omöjligt för obehöriga att få tillgänglighet till den insamlade informationen. I denna undersökningen uppnåddes det genom att intervjumaterialet som transkriberats benämns det fiktiva namn som deltagaren tillgivits, samt att det lagrades på en dator som endast jag hade tillgång till, genom en unik kod. Vidare är det av vikt att jag som forskare, som erhållit personlig information om skilda individer, har tystnadsplikt. Detta förmedlades till samtliga medverkande (Vetenskapsrådet, 2002, s.12). Slutligen är den fjärde och sista etiska principen nyttjandekravet. Här är det av betydelse att forskningsmaterialet som samlats in endast får brukas i ett vetenskapligt syfte (Vetenskapsrådet, 2002, s.14). Informationen presenteras både i mailet som skickats ut samt i det informationsblad intervjupersonerna fick vid intervjuens begynnelse.

5. Material

Nedan redogörs det strategiska urval samt snöbollsurval som brukats i studien samt dess innebörd. Likaledes presenteras de avgränsningar som studien medfört. Slutligen presenteras de sju kvinnorna, landet de migrerat från, deras anledning till migration samt arbetsposition.

5.1 Urval och avgränsningar

Undersökningen består av ett strategiskt urval eftersom undersökningen avgränsats till kvinnor som migrerat till Sverige och arbetar som undersköterska inom äldreomsorgen. Här är det specifika erfarenheter och upplevelser som eftersträvas att undersökas (Alvehus, 2013, s.67). Valet att intervjua personer som arbetar inom äldreomsorgen härstammar i att kvinnor som migrerar till Sverige främst hamnar inom vård-och omsorgsyrken, vilket medför att agens utökas och begränsas både i och utanför arbetet. Detta är således i linje med undersökningens syfte och frågeställning, där agensens utökning och begränsning samt ambivalensen däremellan eftersträvas att studeras. Således genereras överensstämmelser mellan urval och forskningsfrågor (Bryman, 2011, s. 434). Vidare har likaså ett snöbollsurval brukats genom att kontakt har upprättats med människor (familjemedlem samt bekant), som brukats som ett medel för att erhålla kontakt med respondenter som är relevanta i förhållande till studiens tema. Emellertid riskerar ett snöbollsurval att inte vara representativt för hela befolkningen (Bryman,

2011, s.196). Samtidigt har detta inte heller varit en del av syftet med undersökningen, utan det har istället eftersträvats att utöka kunskapen om kvinnliga migranternas agens i Sverige.

5.2 Presentation av intervjupersonerna

Intervjuperson 1 är Jasmine som är född och uppvuxen i Filippinerna. Hon kom till Sverige för kärlekens skull och har nu bott i Sverige i nio år. Idag bor hon tillsammans med hennes man samt barn och arbetar på en korttidsavdelning.

Intervjuperson 2 är Analyn som likaså är född och uppvuxen i Filippinerna. Likt Jasmine migrerade hon till Sverige för kärlekens skull och har bott i Sverige i tolv år. Hon är en ensamstående mamma till två barn och arbetar på demensavdelningen.

Intervjuperson 3 är Ayda som migrerade från Irak till Sverige som flykting. Hon har nu bott här i tolv år tillsammans med hennes man och barn. Hon arbetar på en korttidsavdelning.

Intervjuperson 4 är Samira som migrerade från Afghanistan till Sverige som flykting för nio år sedan. Hon kom hit själv med hennes dotter och återförandes ett halvår senare med hennes man. Idag bor hon med hennes man och två barn och arbetar på en korttidsavdelning.

Intervjuperson 5 är Karolina och migrerade från Litauen till Sverige som 15-åring eftersom hennes pappa bor här. Hon har idag bott i Sverige i åtta år och bor nu tillsammans med hennes sambo. Hon arbetar på en vårdavdelning.

Intervjuperson 6 är Laleh som migrerade från Iran till Sverige som flykting för tio år sedan. Idag bor hon med hennes man och tre barn och arbetar på en demensavdelning.

Intervjuperson 7 är Viveka som är född och uppvuxen i Sri Lanka och flyttade till Sverige på 90-talet. Hon har under hennes uppväxt migrerat tidigare och arbetade som 14-åring som vårdbiträde i Mellanöstern. Idag har hon en son som har flyttat hemifrån och hon bor ihop med hennes man. Hennes arbete är inom hemtjänsten.

6 Empiri och analys

I detta kapitel kombineras teorin med empirin för att generera en analys av det kvinnorna berättat i deras intervjuer. Detta inkluderar en redogörelse av vilken betydelse arbetet, inkomsten och arbetsuppgifterna har för kvinnorna själva. Därefter förflyttas fokuset bortom arbetet till aspekter som hushållsarbete, familj samt fritid. Slutligen presenteras vad kvinnornas etnicitet har för inverkan både i och utanför arbetet. Samtliga delar innefattar perspektiv som synliggör hur agens utökas samt begränsas och de ambivalenser som återfinns. Men först och främst presenteras kvinnornas första tid i Sverige.

6.1 Den första tiden i Sverige

Kvinnorna beskrev många fördelar gällande migrationen till Sverige, emellertid var livskvaliteten inte alltid bättre än det dem lämnade bakom sig. Karolina, Viveka, Samira, Laleh samt Jasmine anger att de i begynnelsen av tiden i Sverige upplevde betydande begränsningar. Exempelvis berättar Samira, som kom till Sverige själv med hennes dotter från Afghanistan, att hon mådde dåligt, kände sig isolerad och att *det var hemskt när man kommer till Sverige [...] man blir jätteledsen, och man mår jättedåligt*. Hon berättar att språket begränsade henne och att hon inte förstod hur hon skulle bete sig. I synnerhet eftersom livet här medförde ett ansvar som hon tidigare inte haft. Hon förklarar:

Var ska man handla, och hur ska man handla? För att vi var beroende alltid av mannen. Vi åkte med mannen, i vårt hemland, handlade, han betalade, sen man åker hem igen. Men här var helt annorlunda, det var hemskt också.

Detta gjorde att hon upplevde begränsningar och ingen agens. Det var inte förrän hon återförandes med sin man som livet återigen blev bättre. Likaså Laleh från Iran berättar om en tuff tid när hon och hennes familj precis anlät i Sverige. Hon berättar: *det första tid, dagen eller första året det var jättesvårt för mig, utan familj, utan nån, så jag tänker jag kan inte klara mig, nu kommer jag åka tillbaka, min man kan stanna här*. Anledningen till detta anger hon beror på språkkunskapsbrister och en känsla av isolation i ett främmande land med nya regler. Således uppmärksammas hur de normer de tidigare upplevt inte längre reproduceras, vilket begränsade deras agens. Detta klargör hur agens är kontextuellt och inte är förutbestämt i förhållande till en viss plats eller kultur. Således synliggörs att den första tiden i Sverige för kvinnorna verkade som en miljö där de begränsades, medan samma miljö för andra kan verka

agensgenererade (Mahmood, 2015, s.15). Därmed uppmärksammas att upplevelsen av agens är kontextuell, vilket kommer att synliggöras flertalet gånger under analysens gång.

6.2 Arbetet som undersköterska

I detta delkapitel klargörs varför kvinnorna arbetar som undersköterskor och vad detta innebär för dem. Därefter synliggörs kvinnornas uppfattning av de reproduktiva arbetsuppgifterna, vilket analyseras med hjälp av Selberg (2011). Här beskrivs likaså möjligheten för kvinnorna att påverka sin arbetssituation, vilket utvecklas vidare utifrån Ackers (2011) ojämlikhetssystem.

6.2.1 Vägen till arbetet som undersköterska

Majoriteten av kvinnorna hade ett arbete innan migrationen, däremot inte som undersköterska, utan varierande arbeten som exempelvis barnmorska, sekreterare eller kassörska förekom. Två av dessa kvinnor hade likaså utbildat sig på eftergymnasial nivå, emellertid anger de att utbildningen inte är giltig i Sverige eller att det är svårt att hitta arbete inom området. Detta i kombination med språksvårigheter samt begränsade möjligheter att applicera kunskapen i en svensk kontext resulterade i att deras profession försumrades (González Ramos & Torrado Martín-Palomino 2015, s.9). Istället prioriterades en inkomst och undersköterskeutbildningen valdes därmed, eftersom detta genererade bra arbetsmöjligheter. Likaså andra respondenter, utan eftergymnasial utbildning, angav denna anledningen. Följaktligen tydliggörs den höga efterfrågan som styr nyanlända kvinnor in i vård- och omsorgsyrken (Castles et al, 2013, s.257; Platzer, 2010, s.168). Detta klargör likaså hur kvinnorna begränsas till vissa yrken genom arbetsmarknadens uppdelning efter etnicitet samt kön, med resultatet att kvinnorna hamnar i lågstatusyrken inom vården (González Ramos & Torrado Martín-Palomino, 2015, s.2). Oavsett denna styrning in i vård- och omsorgsyrken anger kvinnorna att arbetet som undersköterska medför ekonomiska fördelar, vilket likaså framförs i studien av Buechler (2018). Analys från Filippinerna berättar: *Jag jobbar ju själv och tjänar mina egna pengar och jag kunde ju betala mina räkningar och allt, utan att jag gapar hos någon annan.* Ayda från Irak går i liknande banor och säger: *[inkomsten] är en del av självständighet och frihet också, så man inte beroende på någon annan, så man försörjer sig själv.* Här tydliggörs likaså att inkomsten utökar agensen genom att de inte behöver förlita sig på någon annan ekonomiskt. Således har det yrke som kvinnorna begränsats till likaså utökat deras agens, genom att det medför en ekonomisk trygghet.

6.2.2 Arbetsuppgifterna – där service och inte omvårdnad står i fokus

På arbetet upplever kvinnorna agens genom att de lär sig att hantera situationer utan stöd och hjälp från någon annan. Detta har varit av vikt för att kvinnorna ska uppleva och utveckla sin självständighet i förhållande till hur det hade det i landet de migrerade ifrån. Samira berättar:

Till exempel jag har ansvar för en sak helt själv som jag fick inte innan. Innan många personer bestämmer över mig för jag ska göra en sak. Det var svårt från början jag var rädd o ta ansvar men sen tänkte att jag kan, jag har kommit till Sverige, jag har lärt språket, jag har studerat, nu kan jag fortsätta. Nu jag kan ta ansvar själv och bestämma själv, det, ibland jag känner mig osäkert, och det, jag tror det kommer från mitt liv, när jag har växt, många har bestämt över mig därför jag har lite svårt o bestämma ibland, men jobbet påverkade mycket.

Samtidigt som migrationen medfört att agensen utvecklats genom arbetsuppgifterna på äldreboendet, medför dessa likaså att stereotypiska framställningar av femininitet produceras och reproduceras (González Ramos & Torrado Martín Palomino, 2015, s.2). En av dessa feminina arbetsuppgifter – städning, klargör Ayda som en av hennes *minst omtyckta [...] som undersköterskor, vi gör allt, vi exempelvis städar*. Att undersköterskeyrket omfattar mycket städning uppmärksammar likaså Analyn, som berättar: *ibland så tänker jag mig, visst, jag utbildat mig som undersköterska och jobbar med gamla och tar hand om dem, varför ska jag städa korridorerna?* Således anser Analyn att städning inte bör vara en del av hennes arbetsuppgifter. Vidare menar hon: *jag är utbildad som undersköterska, jag är inte utbildad som städerska*, vilket tydliggör en distinktion mellan det vårdande och servande arbetet. En förklaring till varför denna åtskillnad sker är att arbetsuppgifter som är relaterade till service betraktas som en traditionell samt underordnad feminin position (Selberg, 2011, s.69). Service är således inget som Analyn vill associeras med (Roberts, 1997, s.1). Istället uppmärksammar hon att det är omsorgen inom undersköterskeyrket som bör ta upp den huvudsakliga arbetstiden, där det är medicinering, vårdtagarens välmående och underhållning som borde stå i fokus. Det är således omsorg med dess överordnade position och vårdande syfte som Analyn värdesätter. Emellertid är både service och omsorg av reproduktiv art, men service betraktas omfatta en sekundär funktion och indirekt relation till omsorg samt behandling och är därmed underordnad omsorg (Selberg, 2011, s.61). Oavsett service eller omvårdnad producerar och reproducerar arbetet femininitet, vilket begränsar (Liebers & Kunz, 2018, s.135). Emellertid föredras de omvårdande arbetsuppgifterna framför service. Således klargörs en ambivalens genom att

samtliga är reproduktiva arbetsuppgifter som begränsar, samtidigt som de vårdande aspekterna betraktas generera mer agens i förhållande till de service inriktade åtagandena.

Möjligheten att påverka dessa arbetsuppgifter anger Jasmine, Analyn, Karolina och Viveka är bristfälligt, eftersom de följer det schema som kommunen eller chefen bestämt. Viveka från Sri Lanka uttrycker: *inte jag som planerar, de planerar från kommunen*. Således begränsas kvinnorna till vad andra avgjort vad som ska göras, vilket främst resulterar i de servande aspekterna av arbetet. Kvinnornas bristande möjlighet att påverka deras arbetsuppgifter kan förklaras utifrån deras kön, etnicitet och klass, där Ackers (2011, s.39) ojämlikhetssystem klargör hur kvinnor med migrationsbakgrund frekvent upplever svårigheter att påverka sin arbetssituation. I synnerhet eftersom kvinnorna utifrån sin etnicitet styrs in i undersköterskeyrket, vilket medför att en lägre social status (Gavanas, 2011, s.104; Connell & Pearse, s.15). Således genereras hierarkier samt mindre inflytande på arbetsplatsen. Jasmine från Filippinerna berättar: *på jobbet du har en chef som säger ni ska göra här, eller sjuksköterskorna säger ni måste göra den här patienten*. Följaktligen medför positionen som undersköterska att de måste utföra de arbetsuppgifter som sjuksköterskorna och cheferna anger, vilket minskar deras agens (Selberg, 2011, s.65). Ackers (2011, s.43) ojämlikhetssystem synliggör hur faktorer bortom kvinnornas kontroll påverkar deras agens, men likaså att det är kontexten på arbetet, där det är sjuksköterskor och chefernas beslut som begränsar deras möjlighet att influera arbetet. Således klargörs två olika aspekter som påverkar kvinnornas agens, där det både är strukturer som begränsar kvinnornas möjligheter utifrån kön, etnicitet och klass, samtidigt som det existerar hierarkier som medför att deras arbetsuppgifter som undersköterska bestäms utav chefer och sjuksköterskor. Möjligheten att påverka denna kontexten anger kvinnorna är bristfällig. Istället uppmärksammar de att det är i hemmet dem har större möjlighet att påverka när hushållsuppgifter ska utföras.

6.3 Livet utanför arbetet

Här går vi bortom arbetsplatsens väggar och fokuserar istället på det obetalda hushållsarbetet, familjens betydelse samt fritid. Här klargörs hur bilden av femininitet både upprätthålls samt förändras och hur strukturer har en inverkan på kvinnornas agens.

6.3.1 Förändringen samt reproduktionen av vem som utför det obetalda hushållsarbetet

Majoriteten av kvinnorna anger att de innan migration utförde huvudparten av hushållsarbetet i hemmet, vilket omfattade bland annat matlagning, barnuppfostran samt städning. Laleh och Samira var hemmafruar och utförde således allt hushållsarbete, medan Analyn, Jasmine samt Viveka hade ett arbete och samtidigt ansvarade för hushållsarbete. Karolina, som fortfarande var vid ung ålder när migrationen genomfördes, anger att det istället var hennes mamma som bar huvudansvaret. Likaså Ayda berättar att hon inte var huvudansvarig utan att det endast var städning som hon utförde, eftersom hennes svärmor tog ansvar för resterande hushållsuppgifter. Idag ser verkligheten annorlunda ut för samtliga. Men i synnerhet för Karolina, Ayda och Samira förändrades verkligheten genom migration till Sverige. För Ayda innebar detta att hennes partner tog ansvar för hushållsarbete och barn när hon precis fått arbete. Hon berättar:

Eftersom jag fick jobb innan min man, för jag jobbade, jag började jobba och så min man hade inget jobb. Han tog hand om flickan hemma och han va pappaledig. Så där har vi, tycker jag, ändrat på synen lite - så jag jobbar, han hemma med henne och i mina ögon var han inte arbetslös [...] Det är på grund av min man, så fick jag arbete, och fick jag självständighet,

Således har stereotypiska definitioner av femininitet och maskulinitet brutits, vilket för Ayda genererade utökad agens. Likaså Samira berättar hur hennes agens utökats genom att normer brutits: *han tvättar kläder och han dammsugar, han har aldrig gjort innan förut i mitt hemland, men diska, laga mat, för att jag jobbar, men den veckan som jag är hemma, vi tillsammans tar tvätten.* Således blir det tydligt hur migrationen, genom dess ändring av tid och plats, har genererat skillnader som utökat Aydas samt Samiras agens, genom att de i en större utsträckning kan undgå patriarkala strukturer som tidigare kopplade dem till hushållsarbetet (Kofman, 2000, s.22; Connell & Pearse, 2015, s.27). Denna omfördelning av hushållsuppgifter har likaledes lett till att produktionen och reproduktionen av feminina egenskaper har överträtts och förändrats (Amrith, 2018, s.80). Samtidigt redogör en undersökning av Statistiska Centralbyrån [SCB] (2018, s.44) att majoriteten av det obetalda hushållsarbetet i Sverige utförs av kvinnor. Detta bekräftas likaså i studien där det endast är en intervjuperson – Jasmine, anger att hon och hennes man delar lika på hushållsuppgifterna. För resterande av kvinnorna, liksom siffrorna av SCB, är det främst deras ansvar att utföra det obetalda hushållsarbetet. För en av kvinnorna, Karolina, som kommer från Litauen ökade ansvaret för hushållsarbete i Sverige när hon flyttade in med

hennes sambo. Hon berättar: *som min [sambo] säger 'manliga uppgifter, kvinnliga uppgifter' så liksom, han är inte den människan som tvättar [...] han förväntar sig att han när han kommer hem så är det städlat och mat är lagad.* Detta sätts i kontrast med att hon innan migrationen inte kunde tänka sig att laga mat: *jag har ju alltid sagt 'jag ska inte laga mat för att, varför ska jag göra det, det kan väl mannen göra?' men så flytta vi ihop och så blev det ju så - jag fick stå o laga mat.* Hon anger att hon betraktar detta som tröttsamt, men att hon likaså själv väljer att laga mat för att det är roligt. Viveka, som likaså i Sri Lanka utförde hushållsarbete, berättar att hon har liknande ansvar för matlagning som Karolina. Likaledes Laleh, som tidigare var hemmafru anger att arbetet har utökats, hon berättar: *jag har två ansvar - en på jobbet och en hemma.* Det dubbla ansvaret är vanligt förekommande för kvinnor som migrerar, vilket tydliggör hur kvinnors situation försvåras genom att de behöver en inkomst samtidigt som de behöver ansvara för familj (Anderson, 2000, s.47). Ett stort ansvar upplevs likaså av Analyn: *jag är nog som en man och kvinna, pappa och mamma, det är det jag är nu. Ensamstående mamma. Jag tycker det är skönt att bo ensam, med mina barn och jag gör vad jag vill.* Således upplever hon hennes liv som ensamstående befriande vilket hon anger beror på att hon inte längre måste anpassa sig efter mannen. Gemensamt för kvinnorna, oavsett boendestatus, är däremot att samtliga begränsas utifrån den sociala kontext de befinner sig inom (Barker, 2007, s.234). För Analyn, som är ensamstående, innebär detta enligt SCB (2018, s.44) 44 timmars obetalt hushållsarbete i veckan. Följaktligen upplever Analyn både agens i hemmet eftersom hon kan göra det hon vill, samtidigt som hon måste utföra allt hushållsarbete vilket begränsar henne. Laleh, Karolina samt Vivekas kontext resulterar istället i att uppgifter fördelas mellan manligt och kvinnligt, vilket är vanligt förekommande inom hem som delas av en man och en kvinna (Roberts, 1997, s. 51–52). Emellertid menar kvinnorna också att de själva väljer att utföra arbetsuppgifterna, vilket synliggör deras agens parallellt med en ambivalens. Detta tar sig i uttryck genom att strukturer gör att de utför majoriteten av det obetalda arbetet i hemmet vilket begränsar deras agens, samtidigt som de anger att de själva väljer att utföra hushållsuppgifterna.

Det obetalda hushållsarbetet medför likaså att feminina egenskaper produceras och reproduceras, utifrån deras partners förväntningar (Giddens, 1986, s.2). Samtidigt för Viveka och Karolina medvetna resonemang och tankar kring hushållsuppgifterna (Giddens, 1986, s.189). Detta gör Viveka genom att uppmärksamma att planeringen är en viktig del av vardagen och Karolina förklarar: *att nu är det jag [som] lagat, så vill du inte äta så va utan mat, så är det bara.* Detta tolkas som ett sätt att göra motstånd mot de strukturer Karolina lever inom,

genom att utmana förväntningarna samt ställa ett ultimatum och därmed återfå en del av makten (Gustafsson-Larsson et al, 2007, s.49; Fraser, 1992, s.61). Detta redogör likaså för hur normer produceras och reproduceras, genom att hon förväntas utföra hushållsarbete samtidigt som de motverkas och överträds genom att göra ett ultimatum av förväntningen (Amrith, 2018, s.80; Mahmood, 2015, s.15). Detta kan likaså betraktas som språngbräda där den patriarkala strukturen används för att erhålla utökad agens (Fraser, 1992, s.61). Samtidigt som Karolina uppmärksammar att det obetalda arbetet begränsar agensen, poängterar hon: *hemma kan jag göra liksom det jag vill, känner för eller hinner*. Detta sätter hon i kontrast till arbetet, där det finns förutbestämda och schemalagda arbetsuppgifter. Likaså Viveka uppmärksammar detta: *hemma jag lämnar jobbet [...] det här är mitt hem, om jag kan inte diska nu, jag kan diska sen ikväll*. Således tydliggörs en ytterligare en ambivalens genom att det obetalda arbetet i hemmet både begränsar kvinnorna, genom att majoriteten av ansvaret ligger på dem. Samtidigt existerar en upplevelse av frihet gällande valfriheten att själv avgöra när hushållsarbete ska utföras, vilket inte existerar på arbetet. Således medför det obetalda arbetet i hemmet en kontext där agensen parallellt utökas samt begränsas.

6.3.2 Familjen och strukturerna

Kvinnorna berättar att familjen betyder allt för dem, utgör det största stödet vid svåra stunder och för kvinnorna med barn är det viktigaste i deras liv. Istället var det främst i hemlandet familjen och patriarkala strukturer som utgjorde begränsningar. Jasmine berättar:

[Här i Sverige] jag kan gå på disco, där får man inte lov att göra det, du får inte för mamma, får inte för pappa [...] om du är gift, du är gift, din man bestämmer över dig i Filippinerna. Du kan inte gå på disco, du får lov att dricka, men du får inte gå på disco. Ingenting.

Samira redogör för liknande om hennes liv i Afghanistan:

Man får inte göra vad man vill och vad man tänker. Till exempel jag skulle bestämma en dag jag skulle åka någonstans, jag skulle fråga mamman, min mans mamma, om min man, och kanske bröderna [...] man ska ha godkänt från alla, jag tyckte det var jättejobbigt [...] man har ingenting från sin eget, alltid man beroende på mannen och mans familj. Livet i Sverige upplever hon idag annorlunda: jag står på mina egna ben, och jag har ansvar för min familj, och jag kan bestämma över mig själv, att vad ska jag göra, när ska jag äta, när ska jag sova, när ska jag gå ut, hur klä på mig, allt som

jag får bestämma själv [...] innan jag hade stängt ögonen, när jag bodde i mitt hemland och bara, man tänker så bara 'vad tycker dem andra?' Men nu jag lever med öppna ögon.

Det var således migrationen till Sverige som förändrade situationen för Samira, vilket likaså Ayda, Jasmine samt Viveka klargör. Samiras uttalande tydliggör hur migrationen har medfört emancipatoriska effekter, vilket enligt González Ramos och Torrado Martín-Palomino (2015, s.2) som refererar till Morokvasic (2007) resulterar i att kvinnor kan leva bortom de förtryckande familjrelationerna och patriarkala strukturerna som präglade livet innan migrationen. Detta stämmer för Jasmine, Viveka, Analyn samt Laleh som menar att de i Sverige känner en frihet de inte upplevt tidigare, genom att samhällets lagar skiljer sig och deras föräldrar inte kan styra dem. Däremot menar Samira samtidigt att hennes familjs åsikter och värderingar fortfarande påverkar och begränsar henne idag, även om de inte bor i samma land. Hon berättar att de ifrågasätter hennes barnuppfostran, undrar varför hon inte skaffar fler barn och varför hon inte längre bär slöja, vilket hon i Afghanistan var tvungen att göra. Hon säger att *deras ögonen är stängt*. Hon berättar likaså att bekanta till henne i Sverige, som har rötterna i Afghanistan och har samma religion likaså ifrågasätter hennes val att inte bära slöja. Samira berättar om en konversation hon hade med en kvinna:

Personer som kommer från mitt hemland kan säga till mig - 'varifrån kommer du?' bara såna frågor, dem vet var jag kom ifrån. Jag är från Afghanistan. – 'Varför du har inte slöja? om man är muslim man måste ha slöja'. (S) 'Jag har bestämt mig att jag ska ta av det, det är ingenting som du ska lägga i dig'. - 'Men näe, du kan inte säga att du är muslim, varför du har ingen slöja'? Men jag sa, 'om man är muslim det betyder inte man måste ha slöja.' Men dem är mot mig, att jag har fel, och alla dem har rätt, och sen jag tycker man ska inte diskutera vidare, jag har bestämt så, och jag tycker att jag har bestämt rätt.

Således återfinns de patriarkala strukturer som begränsade Samira i Afghanistan fortfarande kvar i hennes liv idag. Hon menar att detta minskar hennes agens genom att hon ibland upplever att hon måste anpassa sig till familjens och bekantas krav. Emellertid redogör citatet ovan att hon ifrågasätter och utövar motstånd mot de patriarkala strukturerna som råder i hennes liv idag, vilket medför att hennes agens utökas (Gustafsson-Larsson et al, 2007, s.49). Detta redogör hur den patriarkala strukturen som begränsar likaså medför agensutökning. Samtidigt klargörs migrationens betydelse för att kunna ifrågasätta och motverka de patriarkala strukturer Samira upplevde i Afghanistan. Således underlättar kontexten samt miljön kvinnornas möjligheter att

utöva deras agens (Madhok et al, 2013, s.3). Emellertid bör Sverige inte betraktas som ett land där emancipatoriska effekter är en självklarhet, utan likaså patriarkala strukturer är närvarande i landet, vilket exempelvis Karolinas situation redogör för. Således återfinns aspekter i Samiras vardag i Sverige som utökat hennes agens, samtidigt som det existerar faktorer som begränsar henne. Där det återigen synliggörs en ambivalens, genom att en samstämmig kontext genererar utökad agens samtidigt som den begränsar.

6.3.3 Familjen och inkomsten

Kvinnorna uppmärksammar att deras inkomst, i likhet med studien av Buechler (2018) inte bara är av vikt för dem, utan även för resterande familjemedlemmar. Analyn berättar: *jag är glad jag har ett jobb, jag kunde betala allt, försörja mina barn*. Laleh menar att arbetet är av vikt för hennes två äldsta barn: *om jag tjänar inte pengar, dem kan inte köpa kläder, dem kan inte gå ut med kompisar, dem kan inte få pengar*. För Laleh innebär detta däremot begränsningar, hon berättar: *om jag själv kunde bestämma, jag stannade hemma och ta hand om mina barn*. Detta medför att barnens agens utökas samtidigt som Lalehs agens begränsas genom att hon känner ett tvång att arbeta för barnens skull. Detta i kombination med att hennes yngsta son vill att hon ska vara hemma gör att hon känner en ambivalens inför arbetet. Detta är i likhet med studien av Gonzáles Ramos och Torrado Martin Palomino (2015, s.9) där kvinnornas tankesätt samt beslut ändras utifrån barnens krav, vilket medför att kvinnornas agens påverkas av familjemedlemmarnas förväntningar. Dessa krav från familjemedlemmar har skapat en kluvenhet för Laleh, genom att hennes äldre söner behöver pengar samtidigt som hennes yngste son vill att hon ska vara hemma på kvällen och därmed byta arbete. Likaså Samira berättar att hennes barn vill att hon ska vara hemma på kvällar och helger.

S: mina barn har nämnt tillexempel, när jag är på jobbet dem saknar mig och jag ställer frågan, varför 'för att vi vill du ska tillexempel säga godnatt till oss och krama och du ska göra mat'. [...] Det va såna saker som när barnen berättar, jag tänker att dem saknar mig, det påverkar mig att jag ska inte fortsätta till exempel till detta jobbet och så i framtiden.

B: Så du funderar på att byta jobb?

S: Jag har gjort, just nu, jag jobbar från sommaren. Jag har börjat och jobba i skolan med ensamkommande barn, och så jag tycker dem har bra tid, jag jobbar bara på förmiddag sen man är hemma helgen och när det lov man är med barnen.

Följaktligen har Samiras familjs förväntningar gjort att hon efter sommaren påbörjar ett nytt arbete, och för Laleh har familjens yttringar medfört att hon söker tjänster som inte omfattar kvällstider. Således tydliggörs hur familjens förväntningar och krav genererar en ambivalens gällande arbetet, där kvinnorna uppmärksammar att arbetet är nödvändigt för familjeförsörjning samtidigt som de förväntas vara hemma för barnens skull. Vilket påverkar deras agerande samt beslut. Deras beslut att byta arbete för barnens skull reproducerar samtidigt den kvinnliga ställningen som den med det huvudsakliga barnansvaret, genom att de anpassar sig till de förväntningar som existerar inom den sociala kontext de befinner sig inom (Giddens, 1984, s.2). Valet att byta arbete härstammar följaktligen ur familjens krav och förväntningar, samtidigt som detta producerar och reproducerar femininitet. Emellertid återfinns likaså kvinnornas agens i denna kontext genom att de valt samt agerat utifrån egen vilja.

6.3.4 Fritidsintressen – passion, nöje och arbetets betydelse

Livet i Sverige och arbetets inkomst har för kvinnorna medfört möjlighet att utföra fritidsaktiviteter som de tidigare inte hade möjlighet att utföra i samma utsträckning. Ayda berättar: *här är mer ju aktiv fysiskt [...] där i Irak, det finns inte så mycket möjligheter där. Man kan inte gå och simma när man vill och det sånt här med kvinnor och män och det finns inte sån här simskola man kan lära sig. Jag har lärt mig o simma här, på vuxen simskola.* Denna utökade självständighet som Ayda erhållit genom simningen är något likaså studien av Amrith (2015, s.76) vittnar om, där dessa fritidsaktiviteter utökar kvinnornas agens och framtids möjligheter. Emellertid anger Laleh att även om hennes främsta fritidsaktivitet – bakning, är hennes passion i livet och ger henne störst känsla av självständighet är det istället arbetet som utökar möjligheterna i framtiden. Detta genom att hon hoppas att arbetets inkomst i framtiden genererar möjligheten att öppna ett eget bageri, där hon på heltid kan göra det hon tycker om mest. Således överensstämmer Amriths (ibid) studie i den utsträckning att fritidsaktiviteter utökar självständigheten, emellertid är det arbetet som för Laleh genererar framtidsmöjligheter. Samtidigt som inkomsten medför möjligheter inför framtiden samt fritidsintressen är det likaså arbetet som begränsar fritiden. Detta genom att arbetets psykiska och fysiska påfrestning följer med kvinnorna hem, vilket utökar deras trötthet. I studien var det endast en av kvinnorna – Viveka, som anger att hon lyckats separera arbetslivet och privatlivet. Följaktligen genererar arbetets inkomst både möjligheten att utföra fritidsintressen samt utvidga framtidsmöjligheterna, samtidigt som arbetet ökar tröttheten och minskar orken på fritiden.

6.4 Betydelsen av etnicitet

I denna del synliggörs etnicitetens roll i förhållande till agens i kvinnornas liv både i och utanför arbetet. Här brukas bland annat Ackers (2011) ojämlikhetssystem för att förklara den diskriminering kvinnorna utsätts för.

6.4.1 Etnicitet, grindvakter och ojämlikhetssystem

En ny företeelse som intervjupersonerna inte upplevt innan deras migration är diskriminering utifrån etnicitet. I intervjuerna framkom det däremot att etnicitet hade en inverkan på hur kvinnorna upplevde sin agens i Sverige. För Jasmine innebar detta minskat självförtroende genom att hon inte vågade säga till när hennes kollegor diskriminerade henne: *när vi kommer från annat land, vi vågar inte säga till när dem säger. Det gör ont på oss, men vi ska vara tysta, vi vill inte ha konflikter.* Vidare berättar hon att det samtidigt är konflikterna och diskrimineringen som lärt henne att säga ifrån: *men man lär sig, man måste säga till, man måste säga ifrån, nu är det bra, det räcker, då man har lärt sig såna saker, faktiskt, att man vågar.* Således medför strukturer som diskriminerar henne både att agensen begränsas men också utökas. Således brukas diskriminerande strukturer som en språngbräda för Jasmine som medför utveckling och agens, istället för patriarkala strukturer i enlighet med Fraser (1992, s.2). Ytterligare aspekter som etnicitet påverkar berättar Samira om: *vi hade patient som ville inte man ska hjälpa till för att jag kommer från ett annat land. [För att] jag har inte lika färg.* Hon berättar sedan att hennes svenska kollegor istället fick ta hand om patienten. Jasmine berättar om liknande bemötande hon erhållit från en patient: *vissa patienterna ibland har vi, dem tror inte på oss 'näe, du är utlänning du kan inte, vi tror inte på dig liksom, du kan inte'.* Likt studien av Gavanoas (2011, s.105) klargörs hur vårdtagare vid tillfällena föredrar vårdgivare som besitter en svensk bakgrund. Att svenska kollegor föredras klargör hur det återfinns skilda grupper på arbetet, där de svenska kollegorna utgör normen vilket resulterar i att Samira och Jasmine blir 'dem andra' och därmed begränsas på arbetet (Sernhede, 2010, ss. 82, 89). Att svenska kollegor föredras på arbetsplatsen presenteras likaså av Laleh, emellertid uppmärksammar hon att det istället var hennes chef som begränsade henne. Hon anger att det tog längre tid för henne att få fast tjänst på den rådande arbetsplatsen på grund av hennes etnicitet. Vid två tillfällen hade personer med svensk bakgrund fått fast tjänst före henne, även om hon var näst på tur. Laleh säger: *dem har visat att jag är invandrare och dem vill ha bara svenska människor.* Detta kan förklaras genom Ackers (2011, s.39) ojämlikhetssystem, där

skilda maktförhållanden som influeras av kön, klass samt etnicitet påverkar arbetsförhållanden samt individers möjligheter att bli befordrade. Dessutom klargörs hur chefen har fungerat som en grindvakt, genom hens beslut att prioritera svenskar framför Laleh (Anderson, 2000, s.153). Dessutom berättar Laleh att när hon ville byta arbete från äldreomsorgen till barnomsorgen utsattes för diskriminering. Detta eftersom en av cheferna på det sökta arbetet inte tycker om migranter och att hon därmed inte fick tjänsten. Dessa incidenter tydliggör hur hon vid båda tillfällen utsätts för diskriminering baserat på hennes etnicitet, där både chefen på äldreboendet samt inom barnomsorgen fungerat som grindvakter som prioriterat svenskar. Deras agerande framhäver samt bevarar den utsatta positionen kvinnor med migrationsbakgrund besitter på den svenska arbetsmarknaden (ibid). Dessutom klargörs en ambivalens genom att de har styrts in ett yrke som behöver migranternas arbetskraft vilket ökat inkomsten och genererat agens, samtidigt som detta arbete medför att de begränsas och exkluderas utifrån deras etnicitet.

7. Avslutande diskussion och slutsatser

I detta sista kapitel framförs de slutsatser som studien har gett upphov till genom att de återkopplas till syfte och frågeställningar rörande agens, begränsningar samt ambivalenser. Därefter diskuteras detta vidare för att synliggöra den komplexitet kvinnornas agens utövas inom. Sedan tydliggörs studiens vidare implikationer och slutligen rekommenderad framtida forskning.

7.1 En kort presentation av slutsatserna

Syftet med denna studien var att undersöka hur migrerade kvinnors agens påverkas av skilda aspekter av deras liv. För att studera detta har frågeställningar ställts som eftersträvar att undersöka hur agens utökas och begränsas innan och efter migration samt hur ambivalensen däremellan återfinns. I analysen framkom att strukturer har en betydande inverkan på kvinnornas liv, som både före och efter migrationen styr kvinnorna in i tankesätt och banor som producerar och reproducerar femininitet. I Sverige uppstår samtidigt nya strukturer utifrån etnicitet som innan migrationen inte hade en större inverkan. Det är inom dessa strukturer som kvinnornas vardag återfinns, men det är likaså inom dessa vardagskontexter som agensen framträder. Det är i synnerhet detta som uppmärksammar den ambivalens som existerar, där kvinnornas vardag omfattar strukturer som begränsar dem samtidigt som det i dessa begränsande kontexter återfinns en agens. Denna ambivalens har tagit sig i uttryck på skilda

vis, där arbete, familj och fritid samtliga besitter strukturer som begränsar och kontexter som utökar agensen. Likaså uppmärksammas att dessa vardagsfaktorer påverkar och infiltrerar varandra. Nedan kommer dessa slutsatser att diskuteras ytterligare.

7.2 När agensen utökas och begränsas

Samtliga respondenter i undersökningen klagar över en allmän förbättring av livet i Sverige, genom att migrationen medfört utökad frihet, självständighet och valfrihet. Exempelvis genom den inkomst som arbetet inom äldreomsorgen genererat, de kvinnliga rättigheter som existerar samt hur tidigare mönster brutits. Emellertid existerar likaså flertalet faktorer i deras liv som begränsar dem. Där i synnerhet den första tiden i Sverige framställs som en tid där betydande begränsningar upplevdes för majoriteten av kvinnorna. Vidare uppmärksammas likaså hur deras kön, etnicitet samt den klass som undersköterskeyrket medför innebär begränsningar, där Ackers (2011) ojämlikhetssystem bringar klarhet i varför kvinnorna har svårt att påverka arbetsuppgifter samt arbetsposition. Dessutom tydliggörs hur kvinnornas etnicitet bidrar till att de begränsas utifrån skilda grindvakter. Detta förklarar varför Laleh fick vänta på att erhålla en fast tjänst på arbetsplatsen, samt varför hon inte fick arbete inom barnomsorgen. Därutöver har migrationen till Sverige medfört att kvinnorna begränsas genom att de inte längre är normen, utan deras etnicitet kategoriserar dem som 'dem andra'. Detta blir tydligt för Jasmine och Samira på arbetet, där de utsätts för diskriminerande kommentarer från antingen kollegor eller vårdtagare. Således medför migrationen till Sverige utökad agens, samtidigt som det återfinns situationer som begränsar kvinnorna.

7.3 När ambivalensen står i centrum

Under analysens gång blir det tydligt hur flertalet ambivalenser återfinns mellan agens samt begränsningar i skilda kontexter inom kvinnornas liv. Likt studierna av Gonzáles Ramos och Torrado Martín-Palomino (2015) samt Liebers och Kunz (2018) återfinns en ambivalens mellan att kvinnorna upplever utökad agens genom deras arbete som undersköterskor, samtidigt som de producerar och reproducerar femininitet som begränsar dem. Möjligheten att undvika detta är däremot limiterat, eftersom kvinnorna utifrån efterfrågan på arbetsmarknaden, oavsett tidigare utbildningsbakgrund, styrs in i yrket. Arbetet som undersköterska synliggör ytterligare en ambivalens, där Selberg (2011) uppmärksammar arbetets reproduktiva arbetsuppgifter som delas upp i vård respektive service. Denna reproduktivitet som arbetet består av är enligt studien av Liebers och Kunz (2018) begränsade. Kvinnornas redogörelse i denna studien klagar över

däremot en ambivalens eftersom samtliga arbetsuppgifter är av reproduktiv och begränsande art, samtidigt som utförandet av de vårdande arbetsuppgifterna utökar agensen. De reproduktiva arbetsuppgifterna som återfinns på arbetet existerar likaså i hemmet, där sex av kvinnorna anger att de utför majoriteten av hushållsarbetet. Samtidigt som de begränsas till det obetalda hushållsarbetet anges att de själva väljer att utföra detta, vilket synliggör deras agens. Emellertid medför detta medvetna val enligt Giddens (1984) att bilden av kvinnor som de med huvudansvar för det obetalda hushållsarbetet produceras och reproduceras. Således tydliggörs att de val som synliggör deras agens likaså reproducera de strukturer som begränsar kvinnorna.

I likhet med studien av Gonzales Ramos & Torrado Martín-Palomino (2015) där de refererar till Morokvasic (2007) redogör Ayda, Jasmine, Layla, Samira och Viveka hur migration medför att de kan leva bortom patriarkala strukturer samt förtryckande familjerelationer. Emellertid tydliggör Samira en ambivalens genom att migrationen till Sverige medför emancipatoriska effekter men att begränsande strukturer fortfarande närvarar genom kommentarer från släkt samt bekanta. Ett liv bortom patriarkala strukturer återfanns inte heller för Karolina, istället ökade ansvaret för hushållsarbete i linje med underordnad femininitet samtidigt som hon upplevde en större frihet i Sverige. Följaktligen tydliggörs liksom Giddens (1984) teori hur de sociala samt fysiska kontexterna har en inverkan på agens.

Vidare påverkar familjen i Sverige, liksom studien av någon Gonzales Ramos och Torrado Martín-Palomino (2015) likaså kvinnornas beslut samt beteenden, där Samira och Laleh anger hur detta påverkat deras syn på arbete samt arbetssituation. Således tydliggörs hur familjen infiltrerar andra vardagsaspekter. Samtidigt påverkar arbetet fritiden, där den både möjliggör fritidsintressen samtidigt som den begränsar genom dess psykiska samt fysiska påfrestningar som påverkar kvinnorna utanför arbetstiden. Likaså arbetsuppgifterna som producerar samt reproducera femininitet återfinns inom hemmet, där kvinnorna bär huvudansvaret. Emellertid anger de att valbarheten i hemmet för när uppgifterna ska utföras utökar deras agens, i förhållande till arbetet där uppgifterna är schemalagda samt förutbestämda av chefer samt sjuksköterskor. Detta synliggör hur ambivalensen likaså återfinns bland en vardagsaspekt i förhållande till en annan.

En framträdande ambivalens i studien har varit hur kvinnornas agens synliggörs inom begränsande kontexter genom att ett motstånd utövas. Karolina redogör detta genom att hon gör motstånd mot hennes partner som begränsar henne till matlagning. Samira motsätter sig de bekanta som anser att hon ska bära slöja och slutligen Jasmine som lärt sig utöva motstånd mot diskriminerande kommentarer på arbetet. Detta ska emellertid inte tolkas som att kvinnornas

agens endast återfinns när de gör motstånd, likt den kritik som Madhok et al (2013) framför, utan ska istället tydliggöra att kvinnornas agens även existerar i begränsande miljöer.

7.4 Studiens vidare implikationer- den komplexa och varierande verkligheten

Under arbetets gång är det främst agensens komplexitet samt variation som existerar i kvinnornas liv som fångat uppmärksamheten. Där ambivalensen mellan agens samt begränsningar i deras vardag har teoretiserats med Connell & Pearse (2015) som synliggör hur femininitet genomsyrar vardagen. Detta i kombination med Ackers (2011) uppmärksammande av kön, etnicitet samt klass och Selbergs (2011) redogörelse av de feminina reproduktiva uppgifternas betydelse på arbetet, klargör likt Giddens (1984) 'Structuration Theory' att strukturer har en ständig inverkan på kvinnornas agens. Emellertid är det likaså inom kontexterna som strukturerna försatt kvinnorna som deras agens utövas. Variationen av teorier och studier synliggör likaså den komplexitet som återfinns i kvinnornas liv, genom att det inte existerar ett enskilt angreppssätt som kan förklara och synliggöra ambivalenserna. I undersökningen framkommer likaså att inga generaliserbara slutsatser som involverar alla kvinnor med migrantsbakgrund kan dras, utan kvinnornas liv innan och efter migrationen redogör hur agens förändras och synliggörs på individuella samt komplexa vis i förhållande till strukturerna.

7.5 Framtida forskning

För att öka kunskapen om kvinnor som migrerat bör ytterligare studier genomföras som inkluderar hur begränsande strukturer placerar kvinnor i kontexter där agensen synliggörs. I denna studie har migrerade kvinnor och deras vardag som arbetande inom det kvinnodominerade undersköterskeyrket inom äldreomsorgen inkluderats. Emellertid är detta endast ett arbetsområde samt yrke och fler bör därmed studeras för att synliggöra den komplexitet som agens förekommer inom. Vidare kan likaså andra yrken studeras, förslagsvis migrerade kvinnor inom ett mansdominerat yrke, för att undersöka i vilken utsträckning produktion och reproduktion av femininitet sker i och utanför arbetet. En aspekt som denna undersökning endast berört ytterligt är kvinnornas möjligheter på arbetsmarknaden. Således bör vidare studier undersöka ambivalensen mellan kvinnors utökande samt begränsade agens utifrån rådande arbetsmarknadssituation. Oavsett studieområde bör kontexter där agens både utökas samt begränsas innefattas för att synliggöra ambivalenser och dess komplexitet.

Litteraturlista

Acker, Joan. (2011). 'Ojämlighetssystem – kön, klass och ras i organisationer'. I Mulinari, Paula & Selberg, Rebecca (red.), *Arbete: Intersektionella perspektiv*, sid: 37–58. Malmö: Gleerup.

Alvehus, Johan. (2013). *Skriva uppsats med kvalitativ metod: En handbok*. Stockholm: Liber AB.

Amrith, Megha (2018). 'Dignity of Labour: Activism among Filipina domestic workers in Singapore and Barcelona.' I Amrith, Megha & Sahraoui, Nina (red.), *Gender, Work and Migration: Agency in Gendered Labour Settings*, sid: 65-82. London: Routledge.

Andersson, Bridget. (2000). *Doing the dirty work*. London: Zed.

Barker, Chris. (2008). *Cultural studies: Theory and Practice*. London: SAGE.

Beauvoir, Simone. (2008[1949]). *Det andra könet*. Stockholm: Norstedts.

Bertilsson, Margareta. (1984). The theory of Structuration: Prospects and problems. *Acta Sociologica*, 27 (4), ss.339–353. DOI: 10.1177/000169938402700404

Boréus, Kristina. (2011). 'Texter i vardag och samhälle'. I Ahrne, Göran & Svensson Peter. (red.), *Handbok i kvalitativa metoder*, sid: 131–149. Stockholm: Liber AB.

Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Uppl 2. Stockholm: Liber AB.

Buechler, Simone. (2018). 'Two generations of women living in São Paulo's *comunidades*: Changing education and employment patterns for immigrant mothers and São Paulo-born daughters'. I Amrith, Megha & Sahraoui, Nina. (red.), *Gender, Work and Migration: Agency in Gendered Labour Settings*, sid: 140-156. London: Routledge.

Castles, Stephen., De Haas, Hein & Miller, Mark. (2014). *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. Uppl 5. New York: Palgrave.

Connell, Raewyn & Pearse Rebecca. (2015). *Om Genus*. Göteborg: Daidalos.

Dahlin-Ivanoff, Synneve. (2011). 'Fokusgruppdiskussioner'. I Ahrne, Göran & Svensson Peter. (red.), *Handbok i kvalitativa metoder*, sid: 71–82. Stockholm: Liber AB.

Fraser, Nancy. (1992). Rethinking the public sphere: A contribution to the critique of actually existing democracy. *Social Text*, 25(26), ss.56–80. DOI: 10.2307/466240

Gavanas, Anna. (2011). 'Privatisering av äldreomsorgen och äldre kunder som aktörer på (in)formella, etnifierade marknader.' I Mulinari, Paula & Selberg, Rebecca. (red.), *Arbete: Intersektionella perspektiv*, sid: 97–111. Malmö: Gleerup.

Gershon, Ilana. (2011). "Neoliberal Agency". *Current Anthropology*, 52(4), ss.537–555. DOI: 10.1086/660866

Giddens, Anthony. (1984). *The constitution of society*. Cambridge: Polity Press.

González Ramos, Ana M & Torrado Martín-Palomino, Esther. (2015). Addressing women's agency on international mobility. *Women's Studies International Forum*, 49, ss.1–11. DOI: 10.1016/j.wsif.2014.12.004

Gustafsson-Larsson, Susanne., Thurén, Britt-Marie., Dahlgren, Lars & Westman, Göran. (2007). Bun-baking mums and subverters: The agency of network participants in a Rural Swedish county. *Women's Studies*, 30 (1), ss. 48–58. DOI: 10.1016/j.wsif.2006.12.004.

International Organisation of Migration [IOM]. (2018). *World Migration Report 2018*. Geneva: The UN Migration Agency.

https://www.iom.int/sites/default/files/country/docs/china/r5_world_migration_report_2018_en.pdf [2019-05-27].

Kofman, Eleonore. (2000). *Gender and International Migration in Europe: Employment, Welfare and Politics*. London: Routledge.

Liebers, Maria José Oomen & Kunz, Sarah. (2018). 'Gender Roles and relations within Bolivian Migrant Networks: Ambivalent transgressions, regressions and new autonomies.' I Amrith, Megha & Sahraoui, Nina. (red.), *Gender, Work and Migration: Agency in Gendered Labour Settings*, sid: 121-139. London: Routledge.

Madhok, Sumi., Phillips, Anne & Wilson, Kalpana. (2013). I Hemmings Clare., Madhok Sumi., Phillips Anne & Wilson Kalpana (red.), *Gender, Agency and Coercion*, sid: 1-13. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Mahmood, Saba. (2012). *Politics of piety: The islamic revival and the feminist subject*. Princeton University Press: New Jersey.

McDowell, Linda. (2013). *Working Lives: gender, migration and employment in Britain, 1945–2007*. Chichester: Wiley.

Mulinari, Diana & Neergaard, Anders. (2017). Theorising racism: Exploring the Swedish racial regime. *Nordic Journal of Migration Research*. 7(2), ss.88-96. DOI: 10.1515/njmr-2017-0016

Mulinari, Paula & Selberg, Rebecca. (2011). 'What a way to make a living'. I Mulinari, Paula & Selberg, Rebecca. (red.), *Arbete: Intersektionella perspektiv*, sid: 7–34. Malmö: Gleerup.

Paiewonski, Denise. (2009). *The feminization of international labour migration*. Gender, migration and development series: UN-INSTRAW.

<https://trainingcentre.unwomen.org/instraw-library/2009-R-MIG-GLO-FEM-EN.pdf> [2019-05-27].

Platzer, Ellinor. (2010). 'Care work and migration politics in Sweden'. I Widding Isaksen, Lise. (red.), *Global Care Work: Gender and Migration in Nordic Societies*, sid:159-170. Lund: Nordic Academic Press.

Rennstam, Jens & Westerfors, David. (2016). *Från stoff till studie: om analysarbete i kvalitativ forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Roberts, Dorothy E. (1997). Spiritual and Menial Housework. *Yale Journal of Law and Feminism*, 9 (1), ss.51–80.

Selberg, Rebecca. (2011). "Service låter som en piga". Vårdarbetsplatsens formerande distinktioner. I Mulinari, Paula & Selberg, Rebecca. (red.), *Arbete: Intersektionella perspektiv*, sid: 59–76. Malmö: Gleerup.

Sernhede, Ove. (2010). 'Etnicitet'. I Edling, Christofer & Liljeros, Fredrik, (red.), *Ett delat samhälle – makt, intersektionalitet och social skiktning*, sid: 74–98. Stockholm: Liber AB.

Spitzer, Denise., Neufeld Anne., Harrison, Margaret., Hughes, Karen & Stewart Miriam. (2006). 'Caregiving in transnational context: "My wings have been cut: where can I fly?"'. I Zimmerman, Mary K., Litt, Jacquelyn S & Bose, Christine E. (red.), *Global dimensions of gender and carework*, sid: 176-192. Stanford: Stanford University Press.

Statistiska Centralbyrån. (2018). *På tal om kvinnor och män: Lathund om jämställdhet 2018*. Stockholm: SCB.

https://www.scb.se/contentassets/528dd6d093b64a38895735f333a89a8a/le0201_2017b18_br_x10br1801.pdf [2019-05-27].

Svensson, Árni. (2011). 'Visuell metodik'. I Ahrne, Göran & Svensson Peter. (red.), *Handbok i kvalitativa metoder*, sid: 165–179. Stockholm: Liber AB.

Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Vetenskapsrådet: Elanders Gotab.

https://www.gu.se/digitalAssets/1268/1268494_forskningsetiska_principer_2002.pdf [2019-05-27].

Widerberg, Karin. (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Lund: Studentlitteratur.

Zimmerman, Mary K., Litt, Jacquelyn S & Bose, Christine E. (2006). *Global dimensions of gender and carework*. Stanford: Stanford University Press.

Muntliga källor

Intervju 1: Jasmine. 2019-04-05.

Intervjun 2: Analyn. 2019-04-08.

Intervju 3: Ayda. 2019-04-09.

Intervju 4: Samira. 2019-04-09.

Intervju 5: Karolina. 2019-04-12.

Intervju 6: Laleh. 2019-04-15.

Intervju 7: Viveka. 2019-04-17.

Samtliga intervjuutskriftar finns tillgängliga för granskning.

Bilaga 1 - intervjuguide

Fråga om tillåtelse att spela in intervjun. Anteckna. Används i vetenskapligt syfte. Bara jag som har tillgång till materialet.

Påminna om:

- Valfritt att svara på frågor.
- Intervjun sker på dina villkor.
- Ditt deltagande kommer att vara anonymt.

Jag vill undersöka hur olika faktorer påverkar kvinnors självständighet, och om det finns några aspekter som möjliggör eller begränsar självständigheten både i och utanför arbetet.

Allmänt

Berätta om dig själv. Namn, ålder.

- Hur länge har du bott i Sverige, var har du dina rötter? Familj, fritid.
- Hur kom det sig att du migrerade till Sverige?

Hur såg en vanlig dag ut i det landet du föddes/växte upp i?

Hur ser en vanlig dag ut i Sverige?

- Om du skulle jämföra detta, vad är de största skillnaderna?
- Vad är de största likheterna?

Hur tolkar du begreppet självständig?

Vad gör att du känner dig självständig?

Hur upplever du din självständighet under en vanlig dag?

- Kan du själv påverka vad du gör under dagen?

Hur påverkar ditt liv i Sverige din självständighet?

Arbete

Berätta om ditt arbete.

- Hur länge har du jobbat här? Varför hamnade du på detta arbetet? Hur är (namn) som arbetsplats?

Vad har du arbetat med tidigare? Ålder, arbetsuppgifter.

Hur har ditt arbete påverkat ditt liv och din vardag?

- Mer möjligheter, frihet, självständighet?
- Begränsningar? Mindre självständighet.

Hur ser en vanlig dag på jobbet ut för dig?

- Vad är dina mest omtycka arbetsuppgifter? Varför?
 - o Varför tycker du om just dessa arbetsuppgifter?
- Vad är dina minst omtycka arbetsuppgifter? Varför?
 - o Vad motiverar dig att göra de arbetsuppgifter du tycker minst om?

Vad för påverkan har arbetsuppgifterna på hur du upplever din egen självständighet och valfrihet?

- Begränsande? Möjliggörande?

Vad är de största likheterna mellan ditt arbetsliv och privatliv? Arbetsuppgifter etc.

Vad är de största skillnaderna mellan ditt arbetsliv och privatliv?

Familj och privatliv

Har du familj/partner? I Sverige/Landet du föddes i? Vilken roll har dem i ditt liv?

- Hur påverkar dem dig?

Vad tycker din familj, eller andra närstående om ditt arbete?

- Hur påverkar detta dig?

Hur påverkar förväntningar från människor runtomkring din självständighet/ditt privatliv?

- Hur? Vilka förväntningar?
- Hur agerar du utifrån dessa förväntningar?

Fritid och samhälle

Vad gör du på din fritid?

- Ökar/Begränsar detta din självständighet? Hur?

Vad finns det för delar i ditt liv som du gör att du känner dig mer fri och självständig?

Vad finns det för delar av ditt liv som du känner begränsar din frihet och självständighet?

- Gör du något motstånd mot de faktorer som du känner begränsar din självständighet?
Hur, på vilket sätt?
- Finns det några metoder eller olika tillvägagångssätt du använder för att motverka dessa strukturer?

Hur upplever du att din självständighet/valfrihet förändrats över tid?

Avslutningsvis:

Vad har du för drömmar inför framtiden?